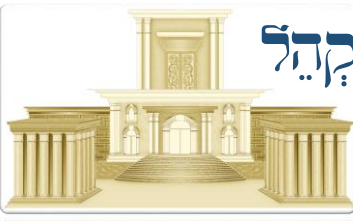

ישראל עזרת

שנת הקהל

יוצא לאור על ידי בית המדרש "החיים והשלום" בניו יורק

גליון 157 • התשפ"ג

מהפכר הקדוש "זרע שמשון"

לרבי שמשון חיים נחמני זיע"א

מדרש על פסוק (כה, יב) "ויהלם והנה שלם מצב ארצה" - "והנה שלם" - זה הפסוק. מצב ארצה - זה המזבח. הרי הוא דכתיב (שמות כ, ט) "מזבח אדמה תעשה לי". וראשו מגיע השמימה - אלו הקרבנות וכו'. והנה מלאכי אלקים וכו' - אלו הפתנים וכו'. רבנין פתרון ליה בסיני, והנה שלם - זה סיני. מצב ארצה - ויתיצבו בתחתית ההר (שמות יב, יז). וראשו מגיע השמימה - וההר בער באש עד לב השמים (דברים ה, יא) וכו'. עד כאן לשונו. קשה, מה ענין אלו דברים להראותם ליעקב במקום הזה ובזמן הזה? ויש לומר דאיתא במדרש רבה על פסוק (בראשית כה, א) "ויקרא יצחק אל יעקב ויקרא אותו" שברכו ברכת הגלות. וכן הגלות ברכה היא, אבל איתא במדרש שבמראה בין הכתרים הראה לו הקדוש ברוך הוא לאברהם גיהנם ושעבוד מלכות ומתן תורה וקרבנות, ואמר לו, כל זמן שבניד יהיו עוסקים בשמים יהיו נצולין משמים, ואחר כך שאל לו בפה אפה רוצה, שירדו בניד בגיהנום או במלכות, וברר לו המלכות. ומשום הכי יצדק שפיר לומר ברכת גלות, כדי שלא ירדו בניו לגיהנום, ובודאי שיעקב בכל הדרך היה מתרחק לבו על ברכה זו שברכו אביו והיה מצטרף על הדבר הזה, לכן בשרו הקדוש ברוך הוא והראהו בחלום ב' דברים אשר אם יעסקו בהם יהיו נצולין מן הגלות, על דרך שאין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו, ועוד איתא במדרש שם, רבי יהושע בן לוי פתר קריא בגלות, שחלום הזה רומז על הלומי של נבוכדנצר הרשע, לומר שאחר הגלות הוא ינאלם ויושיבם על אדמתם, והראה לו גלות של כבל, בראוינין בגמרא, לפה הגלו לכבל מפני שהיא עמוקה בשאול, לרמוז לו שהגלות הוא במקום הגיהנום. ועוד איתא במדרש על פסוק "והנה מלאכי אלקים" וכו', רבי ברכיה אמר עולם ושליש עולם הראה לו, עלים - אין פחות משנים וכו'. וקי' מאי נפקא מינא בפה שראה לו עולם ושליש עולם, ולפי ענינו אתי שפיר, שיעקב היה מתרחק בלבו נמי על הפכורה שלקח מעשיו, ואם תתקום בידו אם לאו, ואין מראין לו לאדם פנ"ל, והעולמות הם שנים וכל א' הם ג' שלשים, נמצא שהם בין הכל ששה שלשים ותפכור מקבל פי שנים, אי"כ עולם ושליש עולם הראה לו, לרמוז שתתקום בידו הפכורה.

והנה ה' נצב עליו

או ה' צדיק' שמשוה כאמצעי לקרבת אלקים, או שמא העבודה להשם היתה כאמצעי עבודה למנהיג... פמוכן שהיו כאלו שגם כאשר האמת הופיעה במלא הדרה, והשקר התגלה במלא מערומיה, המשיכו לראות במתחזה צדיק נשגב וקבלו ללא עוררין את מעשיו המגנדים לתורה ובכך הוכיחו שהעבודה שאותה בנו בשם "עבודת השם" היתה חלק מעבודת המנהיג, שהוא המטרחה עבורם, וסופם שאבדו מן העולם [כגון השבתאים, הפרנקיסטים וכדומה]. וכמוכן שהיו גם צדיקים שהבחינו בטעותם ורחקו מהמנהיג השקרי וממעשיו, ובזה הוכח שדבקותם במנהיג היתה מפונה שיסיע להם בעבודת השם ובקרבת אלקים, אך מעולם לא ראו בו מטרחה שיש לעובדה. ומשום כך, נפילת המנהיג לא השפיע עליהם במאומה והם המשיכו לעבוד את השם יתברך כפי שעשו מימים ימימה, כמטרתם האיתנה והקבועה. אך עקר דברינו לאלו שכאשר הבחינו שהמנהיג הוא שקר ומעולם לא היה ממעבירי התורה, ואלו במקום להמשיך בעבודת השם, כפי חובת כל הברואים, נפלו ממאונתם והתדרדרו לעברי פי פחת. וזאת משום שחסרה להם הידיעה של "והנה ה' נצב עליו". אילו היו נוהגים את דעתם לכה שהשם מבקש אותם ונפץ בעמידתם בגסיון, היו מבינים שלעולם הזה נשלחו רק לעבוד אותו יתברך ולא את זולתו ושאר בריה, גדולה ככל שתהיה, אינה זכאית לכבוד ולעבודה שנתנת להשם יתברך. ובמצבים כאלו על האדם לבדוק את רמת דבקו בהשם יתברך, האם הוא אכן עובד לבנרא היחיד והמיוחד, או שמא גם משתף בעבודתו עבודה לאדם, שתומך את אמונתו, ובהעדר התמיכה, הכל נפל. [וכמוכן שכל ענין המעלה חשד בנקיון נפשו של המנהיג או הרב גדון לגופו ומצריך ברוך אצל תלמידי חכמים אמתיים, ואין במאמר זה התייחסות לזה, אלא שעל האדם לדעת בידיעה גמורה שכל עבודתו היא רק להשם יתברך הנצב עליו ובוחן את מעשיו ולא לאף בריה אחרת].

בין מים חיים לבורות נשברים

ונראה לקשר את הדברים עם משלו של הנביא (ירמיה ב, יג) "כי שמים רעות עשה עמי, אתי עזבו מקור מים חיים, לחצב להם בארות, בארות נשברים אשר לא יכלו המים". והענין בדרך אפשר, שהשוטה בא לשמות מים מן המעיין, אך במקום לגשת למבוע, למקור הנביעה ולהרוות

מספרים על האדמו"ר מגור ה"פני מנחם", שבהיותו ילד כבן תשע שנים, שוחח עם אביו ה"אמרי אמת" אודות מראה הסלם שראה יעקב אבינו עליו השלום. שאל ה"אמרי אמת" את בנו, מדוע כאשר ראה יעקב אבינו את המלאכים עולים השמימה, לא נצל את ההזדמנות לעלות עמהם? התפלא הבן, הרי מדבר בחלום... בכל זאת הרי החלום משקף את הרצון הפנימי, ומדוע בחלום לא עלה עמהם, ונותר במקומו? ענה הבן, הרי שנאמר מיד (כה, יג) "והנה ה' נצב עליו" ומה לו לעלות לשמים כאשר ה' יתברך עמו? האב הגדול נהנה מתשובת בנו היניק ונחיים - בן חכם ישמח אב. למעשה זה יש בטוי הולם לשאיפה המחלטת שנדרשת מהיהודי - להתמקד בידיעה שכל מטרותיו בחיים הם להתקרב להשם יתברך הנצב עליו ומבקש את קרבתו. ובנידעו שכל עבודתו היא אך ורק להשם יתברך, לא יתפעל מאף גורם, גם לא ממלאכים ושופים, ביודעו שהם, על כל גדולתם וחשיבותם, רק האמצעי ולא המטרחה. והתועלת מידיעה זו מסייעת לאדם לעמוד בנסיונות החיים. כי בהפירו שאינו מחיב לאף אחד מהברואים, אזי גם אם יבחיך בדברים שאינם מסתדרים עם רצון השם יתברך, גם אם הם מצד מלאכים ושופים, אינו מתבלבל, ביודעו שמטרתו היא לעשות את רצון השם יתברך ולא את רצונו של אף נברא.

המבחן הגורלי

ודברים פשוטים וברורים אלו, עשויים להיות 'מרכבים' לסגים שונים של בני אדם, שהיות שלא התדירו את הדברים הללו בעמק לבם, בשעת מבחן מצאו את עצמם תוהים ובוהים נכח המציאות. ובטוי לזה מראי הדורות, כאשר קמו נביאי שקר ומתעתעים למיניהם שסחפו אחריהם המונים, בהם גם אנשים ישרים ובעלי שעור קומה. וכבר אמר השם יתברך בתורתו (דברים יג, ד) שכל תופעת נביאי השקר וחולמי החלומות הם מבחן ונסיון ליהודי "כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת הישכם אהבים את ה' אלקיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם". ולכן היות שמטבע הדברים לשקר אין רגלים, כאשר עם הזמן התגלתה האמת וחשפה את השקר, ואותו מתעתע התברר כמסיט לעברות ומדיח מהאמונה, אז הוכח מי עבד את השם יתברך ומי את זולתו, האם שרש כל דבר בעבודתם היתה בלתי להשם לבדו, וההליכה אחר המנהיג

את צמאוננו במים הנקיים והצלולים, שותה מהשקת של הגמלים והחמורים, מהמים החולפים, שעברו את ברכת בני אדם מתרחצים,

סגולה נפלאה לרוחה ולבטול כל הצרות

בספר "ברכי נפשו" (תקרא עמי קמה) מובא כהאי לישנא: "בספר הגאון רבי משה שטיינמן שליט"א: אברך מארצות הברית פנה אל רבי אברהם קסלר, ממקורביו של מורו הגרא"ל שטיינמן ויצ"ל, ונפשו בבקשתו, שיפגם אל ראש הישיבה ויספר שהוא שקוע בצרות נוראות, וישאל מה עליו לעשות.

בששטח האברך האמריקאי את רשימת צרותיו, התברר שאכן מדובר בצרות צרורות של ממש. ראשית, הוא נשוי שנים רבות ואין לו ילדים; שנית, יש לו חובות ענק, והוא אינו יודע כיצד יוכל להתחיל לפורעם; שלישית, גילו אצלו את הפחלה הנוראה, ואלו הן רק הצרות הבולטות, אבל יש עוד רבות בהנה ובהנה, והוא אינו יודע את נפשו מרב צער ויגון. אמא מפור, הפגם נא למרן שליט"א ושאל אותו מה הוא מציע לי לעשות, בקש האברך, פיון שרבי אברהם קסלר מתפלל עם הגרא"ל במנין הנתימון שלו, נגש אליו לאחר התפלה, וספר דברים כהוייתם.

הגרא"ל השיב על פי דברי המדרש המביא משל לאדם אחד שהיה יודע לנגן בכנור בצורה מפלאה ומיוחדת במינה, ומשום כך היה האיש חביב מאד על המלך. כל אימת שהיה המלך נתון בעצבו, בקש שייבאו לפניו את המנגן ההוא, והנה אף החל לנגן, פנה וסרה עצבותו של המלך. כן הוא הדבר ביחסו של הקדוש ברוך הוא לעם ישראל, מוכיח המדרש ואומר: פיון שהקדוש ברוך הוא מחבב מאד את הנגון שמונגנים ישראל באמן והוא שמייה רבא מברך, תרי שגם אם היללה מתעוררת עליהם קטגוריה, בכל זאת לשמונגנים לפניו את הנגון ההוא, ואומרים 'אמן' והיא שמייה רבא בקול ובנעימה, מתענג השם ותברך על כך, ומעביר על כל הפאתם. כך ואמר לו, לאותו אברך, אמר הגרא"ל להרב קסלר, שעל אף שאין לו כל תשנה בדברים אלה, אבל זה מה שכתוב באן, הקדוש ברוך הוא אוהב את הנגון הזה, ויש באמירת 'אמן' והיא שמייה רבא כדי לכפר על הרבה קטגוריות.

ספר הרב קסלר: התקשרתי מיד אל האברך ההוא, והעברתי לו את דבריו של מורן שליט"א ויצ"ל, כלשונם. הלה שמע את הדברים בהתפעמות, והחל להקפיד מאד באמירת 'אמן' והיא שמייה רבא בכונה, והיה מחליף מנגון למנגון על מנת לענות 'אמן' והיא שמייה רבא. כך עשה במשך תקופת מה, והנה, פלאי פלאים ארעו לו, לפתע פתאום באו כל הפגיעות על פתרונו. הפחלה סרה והיתה בלא היתה, גם ענין החובות הסתדר בצורה פלאית, באשר אחד מהברי קהלתו של האברך האמריקאי נגש אליו, מנזמתו, והציע לו הלוואה גדולה מאד, לתקופה בלתי מוגבלת; ובנוסף לכל אלה, זכה להפקד בנרע של קיימא.

מני אז, הלפני כבר כמה שנים, והאברך מוכיח לרוץ מנגון למנגון על מנת להוסיף באמירת 'אמן' והיא שמייה רבא בכונה."

כהלכה אצל רבותיהם, לא חששו לשאול אותם לפשר הדבר [כמובן מתוך כבוד של תורה ויראת שמים, כפי שמחייב בהלכה], וזאת על אף שהיו מבטלים עצמם לרבותיהם בכבוד שאין פדגמיתו לאחרים. כי כל מטרת קרבנתם לצדיק היה כדי לירא מהשם יתברך, ולא בשביל הצדיק עצמו.

ידועה ההתקשרות הגדולה של המגיד ממזריטש לבעל שם טוב זיע"א. עד שמספרים שפעם לאחר פטירתו הריח המגיד סוג טבק שהיה משתמש לבעל שם טוב ומעצם הגעגועים התעלף. ואף על פי כן, המגיד הקדוש שהיה מסור ומבטל כל כך לרבו, פאשר עמד על הפרק ענין הפרוץ ברצון השם יתברך, לא חש למאומה. ומספר שפאשר שמש דין כחצר הבעל שם טוב, פעם בא לפניו דין תורה שאחד מבצעי הדין היה מבני משפחתו של הבעל שם טוב. ובמהלך הדין, עבר שם הבעל שם טוב וחשש המגיד שמא הדבר יפריע לבעל הדין השני לטעון את טענתו, אמר בקול: גזרני שמי שלא צריך להיות כאן שילך מיד. ורבינו הבעל שם טוב הבין מיד שהפנה אליו ועזב את המקום. כי אין עצה ואין תבונה נגד השם.

אמרנו חז"ל (עין תחומא בפרשה פרק ב) שבמראה הסלם ראה יעקב אבינו את הגליות והשמדות שיעברו ישראל תחת האמות. ונראה לומר שלכן מיד לאחר מכן נאמר "והנה ה' נצב עליו" לרמז על ההתחזקות שיהיה לישראל במצבים הקשים הללו, שידעו שהשם יתברך לא עוזבם אלא נצב עליהם לשומרם. וכיותר בדורות של עקבתא דמשיחא, שחז"ל הכינו אותנו לימים אלו וגילו שחכמת סופרים תסרח ושאר הדברים הקשים שיהיו בתקופות אלו, והמוצא היחידי לנו בתקופות אלו: אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים. השענות זו היא בבחינת "והנה השם נצב עליו". ובהיותנו נשענים על אבינו שבשמים, אין מקום לדאגה ולבלבול מפשולון הבריות וכדומה. ובדורות אלו יש כח השענות גבוהה מדורות קודמים, כי היות שאין לנו משען אחר, ההשענות עליו היא מחלטת.

ויהי רצון שהשם יתברך ישמרנו ונחזיק באמונתו, עליו נשען וכו' מבטחנו - מבטח עוז לנו. וישלח רפואה שלמה לכל חולי עמו ישראל ובכללם לשושנה בת טובה לארץ ימים ושנות חיים מאשרים בבריאות הנפש והגוף, קבלת פני משיח צדקנו במהרה בימינו שבע שמחות וכל טוב סלה.

משיחות הסגידים שליט"א
הגיש משה אלהישי. (טל' 050.4125671)
שבת שלום ומברך

והמשיכו לזרם באפיקים השונים עד לשקתות הבהמות. [ונראה לומר, שלשון הפסוק "בארתי נשברים אשר לא יכלו המים" מכון לאותם שקתות שנועדו להשקות בהמות וחיות, שכדי לאפשר להם זרימה, משברים את שוליהם, וכך מתחלפים המים]. וכידוע, מים טובים אלו, פאשר הם עוברים בשקתות מטנפות, הם מתקלקלים ומשפיעים לרעה על האדם ששותה מהם. וכאשר הטפש חש ברע מחמת המים, מיד יטיל דפי על המעיין שלו. כי לדעתו מים הם מים, ומה זה משנה היכן עברו המים... אבל החכם מבין שההשפעה הרעה של המים נגרמה משום ששתה מהשקתות המטנפים, ולכן טורח והולך אל המבוע, אל מקור המים החיים, ובהם מרפא את גופו ומרנה את צמאונו.

והנמשל מסביר את ההבדל בין החכם לכסיל. וכאשר התלמיד שהעריך רב שהתברר שסרח והחניף גילה שמחנכו בלתי מחנך וסוררים ומורים הפך מן התורה ומעקרי האמונה, אזי הכסיל שחש נבגד מתערערת אמונתו, ובסכלותו מדמה שהפעה בתורה - במים, והכל סרוח. ואלו החכם בוחר את הבעיה בשרשה, ומבין שגם התורה הקדושה, על אף היותה תמימה ומשיבת נפש, פאשר היא עוברת בשקתות מטנפות, מאבדת את ערכה. וכדי להרוות את צמאונו, טורח אל מקור המים החיים ומשיב נפשו בתורה התמימה שלא נגעו בה זרים.

[ונאמר (עמוס ח, יא) "הנה ימים באים נאום ה' וגו' והשלחתי רעב בארץ, לא רעב ללחם ולא צמא למים, כי אם לשמע את דברי ה'". פסוק זה מדבר אמנם על הנבואה שתסור בבית שני, אך מסבירים בספרים שהפנה גם לדורות שלפני הגאולה, לרעב רוחני שיהיה בעולם לשמוע את דבר השם. והמתבונן בפרק הזה בפניא, נוכח בתאורים קשים של השלכות מרעב רוחני זה. ומביאים משם הרב מפוניבז' וצ"ל, שכשם הצמא ביותר אינו מתאמץ לחפש מים נקיים אלא מתנפל על המים שלפניו גם אם הם מזלזלים ומזיקים, כך גם בדורות אלו, שבגבר הצמאון פחות ותאמצו לדרוש את דבר השם ממקורות קדשה ויסתפקו להרוות את צמאונם הרוחני גם ממקורות לא נקיים... רחמנא ליצלן].

בלתי רח' לברו

והדברים נכונים גם ליחס המחייב כלפי צדיקים אמתים, שההוראה לירא מהם דרש רבי עקיבא (קדושין נו ע"א; בבא קמא מא ע"ב; שבועות ל ע"ב; בכורות ו ע"ב) מהנאמר (דברים ו, יג; י כ) "את ה' אלוקיך תירא", והיחס למוראם הוא כמורא שמים - ומורא רבך כמורא שמים (אבות פ"ד מ"א) וכהנה מאמרים נוספים בכבוד תלמידי חכמים. עם זאת, פאשר מדבר בהלכה ובכבוד שמים, אין משוא פנים כלל (ועין רמב"ם סלאים פ"י הל' כט, ובטור ושלחן ערוך יורה דעה סימן שג).

וידוע שכל סבת הצדיקים להרחיק נדוד לשהות אצל רבותיהם היתה רק כדי לקבל מהם יראת שמים ותו לא (עין "מאור ושמש" פרשת ויחי). וכמובא רבות שפאשר ראו הנהגה שאינה

שְׁרִיר הַלֵּב

שְׁרִיר הַלֵּב חֶזֶק יוֹתֵר מִשְׁרִירֵי יָדָיו שֶׁל הָאִישׁ הַחֶזֶק בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם. הַלֵּב דוֹרֵשׁ אֲנֵרְגִיָּה שְׁבִכְחָה נִתֵּן לְהָרִים כְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה טוֹנוֹת! בְּמֵהֲלֵךְ הַיּוֹם וְעוֹם הַלֵּב יוֹתֵר מִמָּאָה אֶלֶף פְּעִימוֹת!